

Uitkomsten inspecties
Bagagescanners bij overheidsdiensten

Samenvatting

Sommige overheidsdiensten gebruiken bagagescanners om de veiligheid van de overheidsdienst en diens bezoekers te bewaken. Een bagagescanner is een toestel dat ioniserende straling uitzendt. Daar hoort een registratie of vergunning bij. De Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) verleent deze registratie of vergunning.

Daarnaast moeten overheidsdiensten over voldoende deskundigheid beschikken en aan de nodige veiligheidseisen voldoen. In 2024 hebben we inspecties uitgevoerd bij 26 overheidsdiensten met een bagagescanner. Tijdens die inspecties hebben we gekeken naar het veilige en deskundige gebruik van de bagagescanner.

Uit de inspecties bleek dat niet alle overheidsdiensten aan de regels voldeden. Bij alle overheidsdiensten zijn maatregelen getroffen om wel te voldoen aan de regels.

In deze factsheet leest u de uitkomsten van onze inspecties.

Bagagescanners bij overheidsdiensten

In Nederland zijn er veel verschillende overheidsdiensten (circa 1.500). Denk onder andere aan gemeenten, waterschappen, agentschappen, rechtspraak en zelfstandige bestuursorganen. Sommige van deze overheidsdiensten gebruiken bagagescanners voor het controleren van bagage. Bagagescanners zijn röntgentoestellen en gebruiken ioniserende straling. Je kunt ermee in bagage kijken zonder deze open te maken. Maar deze straling kent ook gezondheidsrisico's. Dat geldt voor mensen die ermee werken, maar ook voor bezoekers. De bagagescanners staan namelijk vaak in

publieke ruimten. Daarom is het belangrijk dat er veilig en deskundig gewerkt wordt met de bagagescanners.

Overheidsdiensten die met bagagescanners werken, zijn verplicht om hiervoor een registratie of vergunning aan te vragen bij de ANVS. Dit noemen we een autorisatie. Deze verplichting staat in de Kernenergiewet. In de autorisatie en in de wet- en regelgeving zijn ook voorschriften opgenomen voor het veilig werken met bagagescanners.

Inspecties door ANVS

» Doel

- We bevorderen en stimuleren de naleving van de regels voor het veilige gebruik van röntgentoestellen door overheidsdiensten. Zo nodig grijpen we in.
- Zo leveren we een bijdrage in de bescherming van mens en milieu tegen de gevaren van blootstelling aan ioniserende straling.

» Uitgevoerde inspecties

- We hebben 28 overheidsdiensten met een bagagescanner geselecteerd.
- Bij 26 overheidsdiensten hebben we een inspectie gehouden. 2 overheidsdiensten bleken toch geen bagagescanner te hebben.
- Na constatering van overtredingen kregen de overheidsdiensten een termijn om de overtredingen te beëindigen. Hierna hebben we opnieuw een controle uitgevoerd (herinspectie).

» Uitkomst

- Bij alle 26 geïnspecteerde overheidsdiensten hebben we overtredingen geconstateerd en gehandhaafd. Deze zijn met name op het gebied van autorisatie, deskundigheid en de berekening van de blootstelling van het publiek.
- Bij de herinspecties waren alle overtredingen beëindigd, met uitzondering van 1 overtreding bij 1 overheidsdienst. Daar is een gesprek met het bestuur gevoerd. In dat gesprek hebben we opnieuw een termijn gegeven om de overtreding te beëindigen.

Waar hebben we op gelet?

Thema 1 Autorisatie

Is er een registratie of vergunning van de ANVS aanwezig?

Bij 12 overheidsdiensten was er geen autorisatie voor de aanwezige bagagescanners. Vaak bleek dat er in het verleden wel een vergunning voor was verleend op grond van het toenmalige Besluit stralingsbescherming (Bs). Door een wijziging van dit besluit in 2012 zijn vergunningen voor bagagescanners in een vaste opstelling omgezet in een melding. In 2018 kwam er nieuwe regelgeving (het Besluit basisveiligheidsnormen stralingsbescherming (Bbs)). Deze meldingen zijn toen vervallen. De overheidsdiensten hadden toen zelf een nieuwe registratie of vergunning moeten aanvragen. Veel overheidsdiensten waren hier niet van op de hoogte.

Thema 2 Deskundigheid

Wordt bij het werken met de bagagescanners aantoonbaar een stralingsbeschermingsdeskundige (SBD) en een toezichthoudend medewerker (TMS) betrokken en zijn deze bevoegd en bekwaam?

Bij 13 overheidsdiensten was er geen SBD betrokken en bij 11 overheidsdiensten was er ook geen TMS betrokken bij de werkzaamheden met de bagagescanners. Daarnaast zijn er nog enkele overtredingen geconstateerd met betrekking tot de administratieve verplichtingen rondom deskundigheid. Bijvoorbeeld het niet schriftelijk vastleggen van de taken van de TMS.

De overheidsdiensten zijn verplicht zich te laten adviseren door een SBD over de bescherming van werknemers en leden van de bevolking tegen ioniserende straling. De TMS moet toezicht houden op de werkzaamheden met de bagagescanner. Dit kan onder andere door het geven van instructies en het opstellen van protocollen.

Thema 3 Veiligheid

Worden de bagagescanners periodiek gecontroleerd en voldoen ze aan de gestelde veiligheidseisen?

Bij 16 overheidsdiensten was er geen berekening gemaakt van de blootstelling van het publiek. Dit is een taak die de SBD vaak uitvoert. In de wet- en regelgeving zijn limieten opgenomen waarin staat aan welke dosis het publiek maximaal mag worden blootgesteld. Om dit te controleren is een berekening vereist.

Bij 3 overheidsdiensten voldeed de bagagescanner niet aan de veiligheidseisen. Vaak was dit omdat het toestel door onbevoegden te gebruiken was.

Thema 4 Kwaliteit

Is de administratie op orde en rapporteert de TMS aan de bestuurder van de overheidsdienst?

Bij 11 overheidsdiensten had de TMS niet (tijdig) een jaarrapportage opgesteld voor de bestuurder van de overheidsdienst. Bij 8 overheidsdiensten voldeed de jaarrapportage niet aan de vereisten. Daarnaast was bij 8 overheidsdiensten de administratie niet op orde.

De jaarrapportage moet aan een aantal eisen voldoen. Zo moet in de rapportage een overzicht van de uitgevoerde taken van de TMS staan. Ook moeten veranderingen in de organisatie van de stralingsbescherming erin staan, net als een beschrijving van de calamiteiten en incidenten die met straling te maken hebben. De jaarrapportage over het afgelopen jaar moet steeds voor 1 juni zijn opgesteld.

Belangrijkste bevindingen

Geconstateerde overtredingen

Bij veel overheidsdiensten zijn overtredingen geconstateerd met name met betrekking tot de autorisatie, deskundigheid en de berekening van de blootstelling van het publiek. Het is belangrijk dat overheidsdiensten wel aan deze verplichtingen voldoen, want deze zijn er om de risico's van werken met bagagescanners zo laag mogelijk te houden.

Inmiddels grotendeels weer in orde

De welwillendheid en de bereidheid onder de geïnspecteerde overheidsdiensten om wel te voldoen aan de wettelijke verplichtingen is groot. Bij de herinspecties bleek dat 1 overheidsdienst nog niet voldeed aan de eisen op het gebied van deskundigheid. Met deze overheidsdienst is een bestuurlijk gesprek gevoerd en is een termijn gegeven om de overtreding zo snel mogelijk te beëindigen. De overige overheidsdiensten voldoen nu aan de wet- en regelgeving.

Gedeeld binnen de sector

We delen deze inspectieresultaten ook binnen de sector, onder andere met de brancheverenigingen van rechtbanken en gemeenten. We vertrouwen erop dat de uitkomsten van deze inspecties voor andere overheidsdiensten aanleiding zijn om goed na te gaan of zij voldoen aan de geldende regelgeving op het gebied van het gebruik van ioniserende straling.

